

ZELENÝ ÚDĚL SE VÍTĚZNĚ VALÍ VPŘED

- CZ24 News | 1. dubna 2021

EU: European Green Deal nebyl koronavirovou pandemií ani zastaven, ani zpomalen, ani upozaděn. Paradoxně vyšel posílen a úspěšně si razí cestu k novým metám. Tou nejbližší je Evropský klimatický zákon.

Je to už delší čas, kdy jsem se na blogu [naposledy věnoval](#) unijnímu Zelenému údělu – tehdy v souvislosti s jeho připravovaným provázáním s pokoronavirovou obnovou. Různé publikační počiny loňského léta a podzimu i celková situace v naší zemi mě potom odvedly jinam. Teprve v posledních týdnech se k „zelené transformaci“ vracím a snažím se zpoždění dohnat. Fascinovaně přitom sleduji rychlé vítězné tažení jejích propagátorů, které – ostatně jako Green Deal sám – těžko najde v dějinách evropské integrace srovnání.

První velkou událostí od našeho minulého zastavení nad tímto tématem byla právě [dohoda](#) vedoucích představitelů členských států o podobě **hospodářské obnovy**, k níž došlo na summitu v červenci 2020. Rekonstrukce, v jejímž středu bude stát gigantický balík půjčených peněz Next Generation EU (NGEU) o objemu 750 miliard eur, má být v podstatné míře zapřažena do služeb Zeleného údělu a má ho popohnat ještě rychleji vpřed. Jestliže původně se předpokládalo, že v období 2021–27 půjde na boj proti změnám klimatu 25 % rozpočtových výdajů EU, nakonec to při zahrnutí nástroje NGEU bude 30 % (což bude znamenat něco přes 547 miliard eur). Za účelem splácení těchto dluhů se připravuje zavedení celé řady nových rozpočtových příjmů EU.

Rada a Evropský parlament následně přijaly úpravu [Nástroje pro oživení a odolnost](#), což je hlavní složka NGEU, na kterou připadá téměř 90 % prostředků. Podle daného nařízení platí, že v rámci

národních plánů pro oživení a odolnost, na základě kterých budou jednotlivé členské státy čerpat pomoc z tohoto nástroje, bude muset alespoň 37 % finančních prostředků směřovat na „zelenou transformaci“, respektive účinně k ní přispívat.

V září 2020 Komise [předložila vizi](#) skokového **zvýšení klimatického cíle EU k roku 2030**. Namísto dosavadního plánu omezit emise skleníkových plynů o alespoň 40 % v porovnání s rokem 1990, byl nyní na stole požadavek snížení čistých emisí (emisí po odečtení pohlcení) v Unii alespoň o 55 % v porovnání s rokem 1990. Lídři členských států tento cíl hned na summitu v prosinci 2020 [schválili](#) a otevřeli tak cestu pro jeho zanesení do Evropského klimatického zákona.

Do konce roku 2020 došlo mezi unijními institucemi ještě k předběžné dohodě o podobě **Fondu spravedlivé transformace s rozpočtem 17,5 miliardy eur**, který by měl se svými granty zmírňovat socioekonomické dopady „zelené transformace“ v nejvíce dotčených regionech. Podobně se instituce dohodly o programu **InvestEU** k povzbuzení investic, který má rovněž z významné části Zelenému údělu sloužit.

Aktuálně nejžhavějším tématem v rámci diskuse o Zeleném údělu je **Evropský klimatický zákon**. Jde ostatně o ústřední prvek celé „zelené transformace“, od kterého se má vše ostatní odvíjet. Toto budoucí nařízení EU by mělo zakotvit klimatické cíle do unijní legislativy a učinit je tak právně závazné a rovněž upraví postup pro sledování a hodnocení jejich naplňování. Vymezen zde bude cíl klimatické neutrality k roku 2050 a dílčí cíl k roku 2030. Budou zde také určitá vodítka ohledně dodatečného stanovení dílčího cíle či cílů po roce 2030. Komise odůvodňuje potřebu takového předpisu tím, že budou jasně stanoveny „podmínky pro účinnou a spravedlivou transformaci“, bude garantována předvídatelnost pro investory a zajistí se, že transformace bude nezvratná.

Vyjednávání o Evropském klimatickém zákonu jsou náročná, protože Evropský parlament se vytasil s celou řadou požadavků. Především mu ani cíl snížení čistých emisí o nejméně 55 % nestačí a požaduje rovnou redukci o 60 % bez odečtení pohlcení (!). Nespokojí se ani s cílem dosažení klimatické neutrality k roku 2050 pro Unii jako celek, ale požaduje k tomuto horizontu také nulové čisté emise pro každý jednotlivý členský stát (!) a vedle toho od roku 2051 záporné čisté emise skleníkových plynů pro Unii i každý jednotlivý stát (!). Ne, že by se dalo předpokládat, že členské státy v této věci ustoupí – koncese nabídnou spíše v dalších méně závažných bodech –, ale ukazují to, v jakém duchu se nyní celá rozprava o Zeleném údělu vede. Nejde už o to, zda tento radikální plán přestavby hospodářství a vůbec života kolem nás bude prosazen, ale jen o to, zda nebude ještě dále zostřen.

Instituce nicméně velmi pravděpodobně dosáhnou dohody ještě na jaře, protože jen tak bude vše zapadat do napjatého harmonogramu. Komise totiž avizovala, že v červnu předloží výsledky svého posouzení unijní legislativy co do jejího souladu se zvýšeným klimatickým cílem pro rok 2030 a příslušné navazující legislativní návrhy a další iniciativy. Chystaný balík opatření se označuje jako **„Fit for 55“** a už nyní je zřejmé, že půjde o velmi odvážné návrhy, které tvrdě zasáhnou řadu odvětví. Bude zde tlak na ještě mnohem větší využívání tzv. obnovitelných zdrojů energie, na vyšší energetickou účinnost, na další zpřísnování standardů pro emise automobilů, na větší vytěžení systému obchodování s emisemi, na zavedení uhlíkového cla, apod. Bohužel asi až v tu chvíli dojde k širšímu uvědomění si toho, co dramatické zvýšení klimatických ambic unijních institucí v praxi znamená.

Možné důsledky můžeme předvídat už nyní. Užitečným zdrojem jsou v tomto směru četná sdělení, jež vydala Komise v uplynulých měsících a které se vztahují k různým odvětvím, předně k dopravě, průmyslu, energetice, stavebnictví a zemědělství. Při jejich studiu se jen utvrzuji v původním závěru, že „zelená transformace“ má být dalekosáhlou, všeprostupující proměnou reality kolem nás, která ekonomiku a společnost zcela podřídí diktátu jedné ideologie.

V dopravě Komise pod heslem *udržitelná a inteligentní mobilita* [předpokládá](#) mimo jiné, že do roku 2050 téměř všechny osobní automobily, dodávky, autobusy i nová těžká nákladní vozidla budou bez emisí, že dojde k masivnímu přesunu dopravy (osobní i nákladní) na železnici, že se podstatně zvýší využívání městské hromadné dopravy, cyklistiky a chůze. Měly by být zavedeny „pobídky pro uživatele dopravy, aby přijímali udržitelnější rozhodnutí“. Do roku 2030 by měla být připravena k uvedení na trh zaoceánská plavidla s nulovými emisemi a do roku 2035 velká letadla s nulovými emisemi.

Pokud jde o průmysl, Komise [má za to](#), že Unie potřebuje „nové pojetí průmyslu, takové, které dokáže držet krok s ambicemi dneška a realitou zítřka“, což má znamenat mimo jiné schopnost evropského průmyslu postavit se do čela zelené a digitální transformace a začlenění oběhovosti do celého hospodářství.

V energetice Komise [chce](#), aby do roku 2030 podíl obnovitelných zdrojů na výrobě elektřiny stoupl až na 65 % nebo více (v roce 2020 činil tento podíl cca 38%) a aby jejich podíl na hrubé konečné spotřebě energie dosáhl 38 % až 40 % (v roce 2020 to bylo kolem 20 %). Naopak spotřeba uhlí by v téže době měla klesnout o více než 70 % ve srovnání s rokem 2015, spotřeba ropy o více než 30 % a zemního plynu o více než 25 %. Komise dále maluje futuristické vize ohledně využití vodíku jako energetického zdroje a o masivním rozvoji výroby elektřiny na moři, zejména pomocí větrníků.

Ve [stavebnictví](#) Komise vidí budoucnost takto: „Za deset let budou budovy v Evropě vypadat naprosto jinak než dnes. Budou to mikrokosmy odolnější, ekologičtější a digitalizované společnosti, které budou fungovat v oběhovém systému, v němž se všude budou snižovat energetické potřeby, vytváření odpadu a emisí a vše potřebné se bude opětovně používat. Jejich střechy a zdi zvýší zelený povrch našich měst a zlepší klima a biologickou rozmanitost ve městech. V budovách budou umístěny inteligentní a digitalizované spotřebiče, které v reálném čase poskytnou údaje o tom, jak, kdy a kde se spotřebovává energie.“ Komise zde významně spoléhá na renovace: do roku 2030 má být cílem alespoň zdvojnásobit roční míru energetické renovace obytných budov a domů s nebytovými prostory.

V [zemědělství](#) chce Komise posílit úsilí zemědělců a rybářů v boji proti změně klimatu, za ochranu životního prostředí a zachování biologické rozmanitosti a nastiňuje strategii pro „spravedlivé, zdravé a ekologické potravinové systémy“. Komise hovoří o „přechodu na udržitelné potravinové systémy“, k němuž je nutná změna způsobu stravování – je prý třeba přijmout opatření zaměřená na změnu spotřebních návyků a omezení plýtvání potravinami. Na opatření v oblasti klimatu má jít v tomto rozpočtovém období nejméně 40 % celkového rozpočtu společné zemědělské politiky.

Brusel hodlá rovněž do naplňování Zeleného údělu zapojit veřejnost, respektive podpořit širokou společenskou angažovanost v těchto věcech. Pro tyto účely byl především v prosinci 2020 spuštěn tzv. [Evropský klimatický pakt](#). Jde o platformu, v rámci které jednotlivci, kolektivy, či různé organizace mají přijímat dobrovolné závazky s ohledem na klima a „udržitelnější chování“ nad rámec svých zákonných povinností. Z angažovaných občanů budou jmenováni vyslanci paktu – ti mají jít svým jednáním příkladem a stát se aktivními prostředníky mezi občanskou společností, zúčastněnými stranami a Evropskou komisí. Pakt se svou [internetovou stránkou](#) má též sloužit jako kontaktní místo, prostor pro sdílení informací a má se i zapojit do osvětové činnosti. Komise uvedla, že „vítá každého, kdo se chce připojit k cestě za lepší a zelenější Evropou. Razíme cestu, po které jdeme společně a s jednotným cílem. Jednat mohou všichni. Každý může přispět. Žádný krok není tak malý, aby nemohl přinést změnu.“

Dlouho jsme zůstávali zahledění na Covid-19 a zatím v pozadí pandemie – a do určité míry s její pomocí – Zelený úděl jako Otesánek nabýval na síle. Dostával další a další potravu a razil si cestu dále, aniž by kde byla vidět vůle postavit se mu na odpor. **Ekonomika trpící pod lockdowny**

nedostala šanci znovu se nadechnout, namísto toho byl Green Deal postaven do centra údajné hospodářské obnovy a přísál se na její penězovody. V tuto chvíli se nejeví jako možné tento projekt zastavit. Spirála zmaru hospodářství, omezování svobody, zaostávání za dynamickými ekonomikami jiných koutů světa a eroze zbytků svrchovanosti členských států se dala do pohybu. Je jen otázkou kolik škod Otesánek napáchá, než v budoucnu narazí na svoje limity.

Autor: TOMÁŠ BŘICHÁČEK

Zdroj: <https://pravyprostor.cz/>